

# OPEN MONUMENTEN DAG

*10 & 11 september 2022*

Berghem • Deursen-Dennenburg • Geffen • Haren • Herpen • Lith •  
Lithoijen • Macharen • Maren-Kessel • Megen • Neerlangel • Oss •  
Ravenstein • 't Wild





# BUSEXCURSIE

## ontdek de monumenten in de gemeente Oss

Op zaterdag 10 september rijdt om 10.00 uur en 13.30 uur weer een excursiebus langs verschillende monumenten in de gemeente Oss. In de bus is een gids aanwezig die tijdens de rit informatie geeft over de monumenten en andere wetenswaardigheden. In de ochtend is dit erfgoedwethouder Sidney van den Bergh, in de middag voormalig wethouder en Tweede Kamerlid René Peters. Er wordt onderweg op één of twee plekken een stop gemaakt. Hier wordt een rondleiding door een of meerdere monumenten gegeven en/of een wandeling gemaakt. Ook de route zelf, door het mooie landelijke gebied van de gemeente Oss, is zeker de moeite waard.

**De busexcursie op zaterdagochtend 10 september om 10.00 uur** gaat naar Maren-Kessel, om het 1025-jarig bestaan te vieren. Er worden diverse stops gemaakt, onder andere op het Kerkplein en bij de voormalige pastorie in Maren-Kessel. Tijdens deze busexcursie wordt ook een nieuw boekje met drie wandelroutes gepresenteerd.

**De busexcursie op zaterdagmiddag 10 september om 13.30 uur** bestaat uit een middagje Ravenstein waarbij het leerlooirijmuseum, de smederij en de molen bezocht worden. Bij deze excursie moet vrij veel gelopen worden.

### Praktische punten

- Het start- en eindpunt van de bussen is de parkeerplaats achter het gemeentehuis, Raadhuislaan 2 in Oss.
- Deelname aan de busexcursie is gratis.
- Reserveren is verplicht in verband met het beperkte aantal plaatsen. Dit kan vanaf dinsdag 16 augustus bij het Stadsarchief, bij voorkeur via de mail: [informatie@stadsarchiefoss.nl](mailto:informatie@stadsarchiefoss.nl). Reserveren kan eventueel ook telefonisch of aan de balie op dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 tot 17.00 uur: T: 0412 – 842010, Stadsarchief Oss, Raadhuislaan 10 (in de Bibliotheek Oss) in Oss. Tijdig reserveren wordt aanbevolen. Vol = vol.

- In verband met het beperkte aantal plaatsen kan er per reservering maar voor één van de bustochten gereserveerd worden.
- In verband met het beperkte aantal plaatsen kan er per reservering voor maximaal 4 personen gereserveerd worden.
- Graag bij verhindering tijdig afmelden, zodat iemand anders uw plaats kan innemen.
- Als u niet goed ter been bent, kunt u het beste met de bus van 10.00 uur meegaan. In de middag moet vrij veel gelopen worden. Er is een mogelijkheid om een rollator onderin de bus te plaatsen. De bus heeft wel een hoge instap/trap. Grotere hulpmiddelen zoals scootmobiel meenemen, is helaas niet mogelijk.
- De excursies duren ongeveer 3 uur.
- Voor koffie/thee wordt onderweg gezorgd.

## GEZINSFIETSTOCHT LANGS DE MONUMENTEN

Op zondag 11 september organiseert Toerclub de Windmolens uit Geffen in samenwerking met fietshandel Bike+ uit Oss en het Stadsarchief Oss de jaarlijkse Bike+ toer. Na het succes van voorgaande jaren gaat ook deze toertocht weer langs diverse mooie monumenten, door het groen en langs het water. De route voert onder andere langs: Geffen, Lith, Lithoijen, Teeffelen, Oijen, Macharen, Megen, Haren, Berghem en Oss. Deelnemers kunnen kiezen uit 2 afstanden: 45 of 65 kilometer. Start en finish is bij Hotel de Naaldhof in Oss. Ook dit jaar wordt er weer gezorgd voor een aantal mooie pauzeplaatsen met horecafaciliteiten. Natuurlijk kunnen de deelnemers onderweg de open monumenten bezoeken.

### Praktische punten

- Start en inschrijving: zondag 11 september tussen 10.00 uur en 12.30 uur. Inschrijven op de startplaats. Een routebeschrijving en/of GPS track wordt bij de inschrijving verstrekt.
- Sluiting en eindtijd: 18.00 uur
- Start en Finishplaats: Hotel de Naaldhof, Docfalaan 22 in Oss
- Kosten: € 4,- per persoon, ter plekke te betalen
- Organisatie: TC De Windmolens/Bike+, T 06-51532589, [www.dewindmolens.nl](http://www.dewindmolens.nl)

Deelnemers fietsen op basis van een routebeschrijving en/of GPS track. Er zijn traktaties onderweg en er is een bezemwagen en EHBO aanwezig. De tocht wordt verreden met inachtneming van de dan eventueel geldende corona richtlijnen. Kijk voor meer informatie op: [www.dewindmolens.nl](http://www.dewindmolens.nl)



**Kerkstraat 15, Oss**

[parochiewillibrordus.nl/kerken/grote-kerk](http://parochiewillibrordus.nl/kerken/grote-kerk)

**Openingstijden**

Zaterdag 10 september van 13.00 uur tot 17.00 uur en

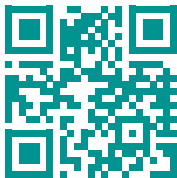
zondag 11 september van 14.00 tot 17.00 uur

**Activiteiten**

Tijdens openingstijden kan elk heel en half uur met een gids de kerktoeren beklommen worden. Hierbij zijn ook het orgel, de stucgewelven en de klokken te zien. De torenbeklimming duurt circa 1,5 uur. Minimum leeftijd is 12 jaar. De torenbeklimming is op eigen risico. Klim mee naar het hoogste punt van Oss en geniet van de mooie vergezichten. Er is tijdens deze dagen de gelegenheid om met een gids of een handleiding door de kerk te lopen.

**Over het monument**

De Grote Kerk is een rijksmonument en is in neogotische stijl gebouwd. Deze rooms-katholieke kerk, die gebouwd werd van 1857 tot 1859, is de oudste nog bestaande kerk in Oss. Hij verving de middeleeuwse Sint-Willibrorduskerk. Sint Willibrordus is de patroonheilige van de stad Oss. De nieuwe kerk werd toegewijd aan de Maagd Maria Onbevlekt Ontvangen. De kerk is gebouwd naar ontwerp van architect Van Tulder. Het interieur is sterk geïnspireerd op de bekende gotische Sint-Janskathedraal in 's-Hertogenbosch. De mooie gebrandschilderde ramen komen uit het eind van de negentiende eeuw. Osse ondernemers en rijke burgers hebben het interieur van de kerk met geschenken verfraaid. De hoge toren is kenmerkend voor het centrum van Oss. Opvallend is dat de toren geen spits heeft, maar een bakstenen balustrade als bekroning. Tijdens de Open Monumentendag kan met een gids de 57 meter hoge toren beklommen worden. Bij helder weer biedt dit een prachtig uitzicht over Oss en wijde omgeving. Wil je op een andere dag de kerk bekijken of de toren beklimmen? Mail dan naar [gotojij@home.nl](mailto:gotojij@home.nl) voor een afspraak.



Scan mij voor een filmpje  
over de kerk!

**Molenstraat 65, Oss**

T: 0412 798 000, [www.museumjancunen.nl](http://www.museumjancunen.nl)

**Openingstijden**

Zondag 11 september van 11.00 uur tot 17.00 uur (in verband met een opening is het museum op zaterdag niet toegankelijk)

**Activiteiten**

Tentoonstelling 'Kunst en vliegwerk: in het spoor van Panamarenko'

**Over het monument**

Villa Constance, het monumentale gebouw waar Museum Jan Cunen in gevestigd is, kent een rijke geschiedenis. Als een van de mooiste monumenten van Oss bundelt het sinds 1888 een aantal belangrijke hoofdstukken uit de Osse geschiedenis. De opdrachtgever van de fabriekenvilla was margarinefabrikant Arnold van den Bergh, die het verkocht aan zijn concurrent Anton Jurgens. Later fungeerde de villa lange tijd als stadhuis en werd het de plek waar archivaris Jan Cunen zijn verzameling bijeenbracht. Vanaf 1980 heeft de villa een museale functie en wordt het Museum Jan Cunen, een eigenwijs museum met verrassende tentoonstellingen en activiteiten voor jong en oud. Villa Constance is een mengsel van stijlen: de hal vertoont neo-renaïssancistische trekken, terwijl andere zalen klassieker zijn door het gebruik van lijsten en ornamenten. Tijdens de Open Monumentendag is de villa dit jaar alleen op zondag gratis te bezoeken. Dan is een nieuwe tentoonstelling te zien: 'Kunst en vliegwerk: in het spoor van Panamarenko'.

**Heschepad 49, Oss**

Ingang bij het toegangshek van de parkeerkelder naast de supermarkt Coop aan het Heschepad 49, Oss  
 wandelmet.maaslandgildeoss.nl/wp/bezoek-nbc-schuijkelder

**Openingstijden**

Zaterdag 10 september van 11.00 tot 16.00 uur

**Activiteiten**

- Er zijn gidsen van het Maasland Gilde aanwezig voor het geven van informatie en een rondleiding. Bezoekers gaan in groepjes met een gids de kelder in.

**Over het monument**

Tijdens de Koude Oorlog, in de tweede helft van de vorige eeuw, stonden twee machtsblokken lijnrecht tegenover elkaar. Hierdoor was er een wereldwijde dreiging voor een oorlog met kernwapens. Om de bevolking bescherming te bieden tegen een atoomaanval, moesten er ook in Nederland schuilkelders komen. In 1970 startte het Ministerie van Binnenlandse Zaken met de bouw van openbare schuilgelegenheden. Dit werd in combinatie met de aanleg van grote gebouwen gedaan. In 1982 is het appartementencomplex aan het Heschepad bij het Jurgensplein gebouwd. Hieronder werd een schuilkelder in de parkeerruimte gebouwd. In 1986 is deze schuilkelder door burgemeester Van Veldhuizen geopend. De schuilkelder kon als Nucleaire-, Biologische- en Chemische schuilkelder (NBC) worden gebruikt. De schuilkelder is gemaakt voor 3.800 personen en was bedoeld om 2 dagen in te kunnen overleven. Oss telde toen 40.000 inwoners. Omdat de inventaris nog vrijwel compleet is, met onder andere opklapbedden, lange rijen wasbakken, toiletten en wateropslag, is de schuilkelder recent benoemd tot gemeentelijk monument.



Foto: FC Jomatico

**Kruisstraat 37, Oss****Openingstijden**

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 10.00 tot 15.00 uur

**Over het monument**

Oss had waarschijnlijk al heel vroeg een molen. In 1350 heeft Oss al het recht van molendwang. Dat wil zeggen dat de inwoners van Oss, Heesch, Berghem en Nistelrode verplicht waren hun graan in Oss te laten malen. De eerste molen van Oss stond aan de Oude Molenstraat. Deze molen werd in 1867 afgebroken. In 1860 werd deze molen, Zeldenrust, aan de Kruisstraat gebouwd. Rond de Tweede Wereldoorlog schakelde de molenaar over op motorkracht voor de aandrijving van de maalstenen. Maar de molen raakte in verval. In 1971 werd de molen, die toen niet veel meer was dan een stenen romp, aan de gemeente Oss verkocht. In 1978 is de molen gerestaureerd. Enkele jaren geleden is het voegwerk van de romp van de molen gerestaureerd en is het pleintje voor de molen opnieuw ingericht. Tijdens de Open Monumentendag zal de molen draaien.

Nieuwe Brouwerstraat 49, Oss

### Openingstijden

Zaterdag 10 september van 10.00 tot 13.00 uur

### Over het monument

In 1894 begon de bouw van de molen Nieuw Leven, die in 1895 klaar was. In de vorige eeuw werd de molen eind jaren dertig helemaal wit geschilderd. In de volksmond heette hij dan ook 'de witte molen'. In 1960 kocht de Philipsfabriek de molen, die toen tegen de rand van het fabrieksterrein lag. Philips verbouwde de molen tot vergader- en ontvangstruimte. Met deze nieuwe functie veranderde het karakter van de molen sterk, ondanks dat zoveel mogelijk van het oorspronkelijke molenwerk bewaard werd. Rond 1985 werd de gemeente Oss eigenaar van de molen. De molen werd gerestaureerd, hierbij werd ook de witte verflaag weggehaald. In 1992 kon de molen weer malen. De molens in de gemeente Oss worden in gebruik gehouden door enthousiaste vrijwilligers. Tijdens de Open Monumentendag zal de molen draaien.



Foto: Leo van den Bergh, collectie Stadsarchief Oss

Vianenstraat 1, Oss

[www.maaslandcollege.nl](http://www.maaslandcollege.nl)

### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 13.00 tot 17.00 uur

### Activiteiten

Docenten geven een rondleiding langs de historische plekken in de school. Ook zijn er historische foto's te zien.

### Over het monument

In september 2022 bestaat het Maaslandcollege 75 jaar. Een mooi moment om het oudste gedeelte van de school voor publiek open te stellen. In september 1947 begon het eerste schooljaar van de MMS Regina Mundi, zoals de school toen heette, met 16 leerlingen. Zij kregen les in de studiezaal van het klooster van de Zusters van Liefde aan de Arendsvlucht. Na een aantal jaren in noodlokalen werd in september 1955 een gloednieuw gebouw aan de Vianenstraat in gebruik genomen: het huidige Maaslandcollege. Een gebouw in de wederopbouwarchitectuur, ontworpen door architect De Reus en gebouwd door de aannemers Berghege en De Bont. Zowel aan de buitenkant als van binnen is het een markant gebouw. Met name de indrukwekkende hal trekt de aandacht. En hoewel er in de loop van de jaren best het een en ander is veranderd, is de karakteristieke uitstraling van de school gebleven. Er zijn tijdens de Open Monumentendag foto's te zien uit de beginjaren van het gebouw, om vroeger en nu te kunnen vergelijken. Ook de voormalige gymzaal, die deel uitmaakte van de bouw uit 1955, is te bekijken. De kelder onder de school kan ook bezocht worden. Deze ruimte was oorspronkelijk bestemd voor de BB (Bescherming Bevolking), later is de kelder vooral beroemd geworden als leerlingruimte: de T-tuin. Voor oud-leerlingen, toekomstige leerlingen en alle andere belangstellenden is dit een mooie gelegenheid om het Maaslandcollege anno 2022 te bezoeken.

Zwaardweg, bij de fietstunnel onder de A59, Oss

### Openingstijden

Het monument is de hele dag (het gehele jaar) geopend.

### Activiteiten

Op zondag 11 september is tussen 13.00 en 16.00 uur een gids aanwezig.

### Over het monument

Het Vorstengraf en het Zwaard van Oss zijn belangrijk iconen van Oss. Met een doorsnede van 53 meter is het Vorstengraf de grootste grafheuvel van Nederland. Het graf dateert uit de vroege ijzertijd, ongeveer 700 voor Christus, en ligt bovenop een kleinere grafheuvel die eerder in de bronstijd is aangelegd. Het vorstengraf is ontdekt in 1933 en is beroemd door de rijke grafgiften, waaronder het kromgebogen zwaard. Dat zwaard was verpakt in situla, een grote bronzen emmer. Het was versierd met goud, wat in die tijd heel bijzonder was. Begin 2019 is op een rotonde in het centrum van Oss een grote kunstzinnige versie van dit gebogen zwaard en de situla geplaatst.

In 2003 is de grafheuvel gereconstrueerd. Deze reconstructie laat een dwarsdoorsnede van de heuvel zien. Het vorstengraf was onderdeel van een veel groter grafveld. Een paar honderd meter naar het oosten liggen nog meer grafheuvels: monument Paalgraven. Stichting Vorstengraf Oss heeft uitgebreide informatiepanelen bij deze archeologische monumenten geplaatst.



Langs de Rijksweg N324 van Oss naar Grave, direct na het viaduct links

### Openingstijden

Het monument is de hele dag (het gehele jaar) geopend.

Tip: het monument is het beste met de fiets of lopend te bezoeken. De fiets kan bij de poort langs de Rijksweg N324 neergezet worden. Er is ook een fietsroute tussen het Vorstengraf en Paalgraven.

### Over het monument

Dit prehistorische grafveld staat bekend onder de naam Paalgraven of Zevenbergen. In de bronstijd en vroege ijzertijd (ongeveer 2000 - 500 voor Christus) werden hier regelmatig mensen begraven. Onder een van de grafheuvels zijn zeer bijzondere voorwerpen gevonden. Waarschijnlijk ligt hier een belangrijk persoon begraven, vergelijkbaar de vorst uit het met het dichtbij gelegen Vorstengraf.

In 2014 is dit archeologische monument hersteld en heropend. Alle grafheuvels en palenrijen zijn op hun oorspronkelijke plaats gereconstrueerd. Ook de heide draagt bij aan het beeld zoals archeologen denken dat het er ruim 2500 jaar geleden heeft uitgezien. Er is een uitkijktoren waarvandaan je het terrein en het Vorstengraf kunt bekijken. Panelen op het terrein en bij de wandelroute geven informatie over deze bijzondere plek. Op het terrein is ook een galg geplaatst. In de middeleeuwen stond op een van de grafheuvels zo'n galg. Hier werden misdadigers opgehangen. Ze bleven hier lang hangen om reizigers die van de richting Zeeland naar Oss en Berghem gingen, te waarschuwen om geen slechte streken uit te halen.

St. Willibrordusstraat 40, Berghem

### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

### Activiteiten

- Op beide dagen om 14.00 uur kan de kerk bekeken worden met deskundige toelichting van kapelaan W. Renders.
- Buiten de gebedsdiensten is er de mogelijkheid om de kerk te bezichtigen. Er zijn vrijwilligers aanwezig die toelichting kunnen geven.



### Over het monument

De rooms-katholieke Sint Willibrorduskerk is heel bijzonder: het is deels een vrij nieuw en deels een eeuwenoud gebouw. In 1848 moest het middeleeuwse kerkgebouw wijken voor een neogotische kerk, maar de oude toren mocht blijven staan. Dit nieuwe kerkgebouw werd in 1895 door een brand na een blikseminslag verwoest, dus er moest weer een nieuwe kerk gebouwd worden. Dit werd de huidige kerk: een neogotische kruisbasiliek uit 1900 naar ontwerp van architect Van Aalst. De kerk werd gebouwd tegen de westzijde van de middeleeuwse toren, die de brand overleefd had. Deze toren werd verhoogd met een klokkenverdieping en bekroond met een nieuwe spits. Het kerkgebouw bezit een van de best bewaarde neogotische kerkinterieurs in de provincie. De zandstenen altaren staan nog op hun plaats, de biechtstoelen zijn er nog en tegen de pilaren staan talrijke heiligenbeelden op hun sokkels. Het kerkgebouw en de toren zijn allebei een rijksmonument.

### Pastorietuin

Bij het tot stand komen van het Berghemse centrumplan in 2010 is de pastorietuin als park het middelpunt geworden van het dorp. In de tuin staan platanen en nog enkele andere bomen die bij de aanleg van de pastorie in 1903 zijn geplant. Het park is het hele jaar geopend van zonsopgang tot zonsondergang.



Osseweg 49, Berghem

[berchs-heem.nl](http://berchs-heem.nl)

### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

### Over Berchs-Heem

De Heemkamer van Heemkundevereniging Berchs-Heem heeft de afgelopen jaren op meerdere plekken in Berghem gezeten: in het vroegere gemeentehuis, in het klooster. Nu is de vereniging gevestigd in de voormalige kantine van voetbalvereniging Berghem Sport aan de Osseweg.

In samenwerking met de gemeente is de vereniging druk bezig om hun onderkomen duurzaam en energieneutraal te maken.

Tijdens de Open Monumentendag zijn belangstellenden van harte welkom om in de Heemkamer een kijkje te nemen en meer te leren over de Bergse historie. De koffie en thee staan klaar.





# SINT-SEBASTIANUSKERK

11

## Herpen

Rogstraat 2, Herpen

### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 12.00 tot 17.00 uur

### Activiteiten

- Op beide middagen kan de kerk met deskundige toelichting bekeken worden.
- Er is een tentoonstelling van kazuifels, gewaden, vaandels en andere kerkelijke voorwerpen.

### Over het monument

De Sint-Sebastianuskerk in Herpen is een rijksmonument en is een van de best bewaarde gotische kerken in Brabant. De toren dateert uit de vijftiende eeuw. In 1907 werd de kerk verbouwd en uitgebreid. Dit gebeurde onder leiding van architect Franssen, die aan het begin van de eeuw ook actief was in Lith, Lithoijen en Geffen. Tijdens deze restauratie- en uitbreidingswerkzaamheden werden op de koorgewelven bijzondere schilderingen ontdekt. Dit zijn rijke beschilderingen van heiligenfiguren, passie-emblemen en rankornamenten. Het zijn waarschijnlijk schenkingen van Philips van Kleef, heer van Ravenstein (1459-1528). Dit soort schilderingen is uiterst zeldzaam.



**St. Jansstraat 2, Neerlangel**

[www.vriendenvandekleinesintjan.nl](http://www.vriendenvandekleinesintjan.nl)

**Openingstijden:**

Op zaterdag 10 en zondag 11 september van 10.00 tot 16.00 uur

**Over het monument:**

In Neerlangel staat in de luwte van het bomenrijke kerkplein de St. Jan de Doperkerk, ook wel 'de kleine Sint Jan' genoemd. Ongeveer duizend jaar geleden, lang voor de stichting van het stadje Ravenstein, werd op een oeverwal van de rivier een kleine romaanse zaalkerk gebouwd. In 1869 is dit kerkje afgebroken en is op de oude fundamenten de huidige kerk gebouwd. Daarbij werd de toren uit de elfde eeuw gespaard. Deze tufstenen toren is nu het oudste romaanse bouwwerk van Noord-Brabant.

De St. Jan de Doperkerk is in 2011 grondig gerestaureerd. De eeuwenoude tufstenen toren is opnieuw gevoegd en hersteld, het leien dak is volledig vernieuwd en ook de glas-in-loodramen zijn gerestaureerd. Het stucwerk van de westwand in de kerk is verwijderd waardoor de toren, de achterwand en de noklijnen van het elfde-eeuwse kerkje zichtbaar zijn geworden. Nu is nog duidelijker te zien dat het op de oude fundamenten is gebouwd, tegen de toren en de wand van het oude kerkje.

Deze kleine maar sfeervolle kerk is een rijksmonument en vervult tegenwoordig een rol als huis van rust, bezinning en gebed. De kerk is dagelijks voor iedereen toegankelijk.



**St. Luciastraat 2**

[www.toerismeravenstein.nl](http://www.toerismeravenstein.nl)

**Openingstijden**

Zaterdag 10 september en  
zondag 11 september van  
11.00 tot 16.00 uur

**Over het monument**

In het begin van de achttiende eeuw waren dit nog drie middeleeuwse huizen.

In 1739 voegde Johan van Willigen de huizen samen. Nadat het als notariushuis dienst deed, werd het tot januari 2003 gebruikt als raadhuis. Sinds de samenvoeging van Ravenstein met de gemeente Oss wordt het gebouw onder andere gebruikt voor huwelijken, officiële ontvangsten, vergaderingen, tentoonstellingen en als Toeristisch Informatiecentrum Ravenstein.

Tegenover het Raadhuis staat een oude stadspomp op de plaats waar vroeger de stads- en brandput hebben gestaan. Rechts naast het Raadhuis staat een schandpaal, die in 2010 door de Heemkundekring Land van Ravenstein aangeboden is ter gelegenheid van het 650-jarig bestaan van Ravenstein.

**Stadswandelingen door Ravenstein**

Tijdens de Open Monumentendagen organiseert de Heemkundekring Land van Ravenstein gratis stadswandelingen. Een gids neemt u mee langs diverse monumenten in Ravenstein en vertelt over de rijke geschiedenis van het historische stadje. U kunt zich aanmelden bij de balie van het Toeristisch Informatiecentrum Ravenstein (TIR) in het oude Raadhuis, St. Luciastraat 2.

Zaterdag 10 september start een stadswandeling om 14.00 uur,  
zondag 11 september begint de wandeling om 12.00 uur.

**Walstraat 20, Ravenstein**

(aan de gracht achter Vidi-Reo)  
[www.leerlooiijravenstein.nl](http://www.leerlooiijravenstein.nl)

**Activiteiten**

- Gidsen verzorgen rondleidingen door de tuin en het museum.
- Boekje met puzzeltocht langs de ambachten in Ravenstein.
- Voor kinderen: creatief bezig zijn met leer.

**Openingstijden**

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 13.00 uur tot 17.00 uur

**Over het monument**

Het lijkt een gewone tuin, met een leuk huisje er in. Maar het is een plek met een bijzondere geschiedenis. Het gaat hier namelijk om een overblijfsel van de voormalige 'Stoom- en Schoenledefabriek Firma Ignaat Suermontd. Het huisje is een looischuur en het laatste restje van de 19e-eeuwse industriële bebouwing op de oude stadswal van Ravenstein. De stadstuin is onderdeel van het museum en ontworpen op basis van foto's uit het verleden. De enthousiaste vrijwilligers vertellen graag over de historie van het museum, maar ook over het looien van leer en over de vele toepassingen van leer en het schoenen maken. In de looischuur wordt een indruk gegeven op welke manier leer werd gemaakt en van leer schoenen. Er is veel gereedschap aanwezig uit de tijd dat de werkzaamheden nog handmatig plaatsvonden. Er staan ook grote machines in de tuin, die het begin van de industriële revolutie illustreren. Het geheel wordt toegelicht aan de hand van beeldmateriaal in de vorm van foto's en films.

Ook duurzaamheid speelde een belangrijke rol in de geschiedenis van het ambacht leerlooien. Men gebruikte het woord duurzaamheid er toen nog niet voor, maar men handelde er wel na. Men was zuinig met de materialen, men gebruikte veelal natuurlijke grondstoffen van dichtbij huis. Processen, zoals drogen en kleuren waren energie zuinig. Restproducten zoals haren en vet werden hergebruikt. Onze rondleiders zullen op de toegepaste duurzame technieken wijzen.

Landpootstraat 19, Ravenstein

### Openingstijden

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 12.00 tot 17.00 uur

### Activiteiten

- Er is een smid aanwezig die demonstraties van dit oude ambacht verzorgt.
- Voor de kinderen is er een fotospeurtocht door het vestingstadje Ravenstein.

### Over het monument

De smederij van Verhoeven is in 1931 gebouwd met betonstenen van een plaatselijke steenfabriek. Eerder stond hier ook al een smederij, eigendom van Anastasius Verhoeven. Zijn zoon Antonius (Toon) Verhoeven nam de smederij over. Hij werkte hier tot 1995. In 1996 is de halfvrijstaande smidse tot gemeentelijk monument benoemd.

Het was destijds een van de eerste elektrische smederijen; het vuur werd met een elektrisch aangedreven ventilator aangewakkerd. De stroom werd verkregen via de straatverlichting.

In de smederij kunt u het oude gereedschap en smeedijzeren sierwerken van de smid zien. Speciaal op deze dagen wordt het vuur opgestookt en geeft een smid een demonstratie van zijn eeuwenoude ambacht.



### Sint Luciastraat 1 en 5, Ravenstein

### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

### Over het monument

De rooms-katholieke Sint-Luciakerk, gebouwd in 1735, is één van de twee Duitse barokkerken in Nederland. Uniek in zijn soort. De bouw is gefinancierd door een speciaal hiervoor opgerichte loterij. Het Smits orgel dateert uit circa 1740 en wordt nog wekelijks bespeeld. Helaas is de kerk sinds 2017 niet meer in gebruik voor zijn kerkelijke functie. De stichting Anna Lucia werkt aan de herbesteding van de Luciakerk. Het transformeren van een monument als deze hoeft zeker geen breuk met het verleden te betekenen. Voor meer informatie zie [www.Luciaravenstein.nl](http://www.Luciaravenstein.nl)

Rechts van de pastorie van de kerk staat de Sint-Josephkapel. Hij maakte deel uit van het voormalige jezuïetenklooster uit de zeventiende eeuw. Nadat dit klooster werd gesloopt, kwam de kapel in het zicht en kreeg hij een voorgevel.

**Servetstraat 1, Ravenstein****Openingstijden**

Zaterdag 10 september van 11.00 tot 16.00 uur en zondag 11 september van 12.00 tot 16.00 uur

**Activiteiten**

Een stadsgids vertelt over de ontstaansgeschiedenis, de architectuur en de inrichting van de kerk.

**Over het monument**

Deze Nederlands Hervormde kerk uit 1641 is speciaal gebouwd voor het Staatse Garnizoen dat van 1621 tot 1672 in Ravenstein gelegerd was. Hij wordt daarom ook wel de Garnizoenskerk genoemd. Op een inwoneraantal van rond de 600 katholieken, was de komst van negen compagnieën van 150 tot 200 hervormde soldaten een enorme overmacht. Het is een kleine, eenbeukige kerk in gotische stijl met een opmerkelijke houten kapconstructie. De voorgevel is door steunberen in drieën gedeeld en heeft blinde ramen, die in 1732 zijn dichtgemetseld. In de loop van de achttiende en negentiende eeuw is de kerk grondig gewijzigd. In 1968 is het zeventiende-eeuwse uiterlijk gereconstrueerd. De kerk heeft een kabinetorgel uit 1782. Ook zijn er diverse zeventiende-eeuwse voorwerpen bewaard gebleven, zoals het koorhek en een rijk vormgegeven preekstoel.

**Molensingel 6, Ravenstein**

[www.molenvanravenstein.nl](http://www.molenvanravenstein.nl)

**Openingstijden**

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

**Activiteiten**

De molen, brouwerij, streekproductenwinkel en bakhuisje zijn te bezichtigen en enthousiaste vrijwilligers vertellen over de historie en het productieproces.

**Over het monument**

Stellingmolen De Nijverheid dateert uit 1857 en is gelegen binnen het beschermde stadsgezicht van het vestingstadje Ravenstein. Hij staat op het 'holle' Bastion Utrecht, een onderdeel van de oude vestingwerken en is met zijn 30 meter de hoogste molen van Noord-Brabant. Voor die tijd stond op dezelfde plaats een houten standerdmolen. De verhoging binnen het bastion heeft nog steeds de originele hoogte. Bij belegering van de vesting werd de oude standerdmolen soms in zijn geheel afgebroken zodat die niet kon worden beschadigd door de kogels van de vijand. Het kanon bij de molen wijst op de oude verdedigingsfunctie van het bastion.



Stadsmolen De Nijverheid wordt al jarenlang ingezet voor de productie van spelt en andere meelsoorten. Zowel voor gebruik door particulieren als bakkers in de omgeving. In het Bastion, het bijgebouw van de molen, produceert Stadsbrouwerij Wilskracht op ambachtelijke wijze haar prijswinnende speciaalbieren. Aan de molen is een bakhuisje met traditionele takkenbosoven gebouwd, waar (spelt)broden en andere producten gemaakt worden. In de streekproductenwinkel, in de buik van de molen, worden molenproducten en ander lekkers uit de omgeving verkocht.

**Van Coothweg 1/Philips van Kleefpad**

(anno 1509), [www.vestingravenstein.nl](http://www.vestingravenstein.nl)

**Openingstijden**

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

**Activiteiten**

Op beide dagen zijn gidsen aanwezig om rond te leiden en een toelichting te geven.

**Over het monument**

Dit vestingwerk uit steen en aarde, naar oud-Italiaans model, werd in 1509/1510 aangelegd door Philips van Kleef (1459-1528), soeverein heer van het Land van Ravenstein. Het is het oudste vestingwerk van dit model in Nederland. Het onderaardse deel werd in 1544 (deels) opgeblazen. In 1621 werd op dezelfde plaats het 'Hollandse' aarden bastion Famars aangelegd, als onderdeel van de vestingwerken naar oud-Nederlands model. De aarden wallen werden in 1673 in de gracht geschoven. Het Philips van Kleefbolwerck werd in 2011 door de eigenaar van het terrein herontdekt en in de periode 2012 - 2016 bezoekerbaar gemaakt.

**Molensingel/Philips van Kleefpad****Openingstijden**

Zaterdag 10 september van 11.00 tot 16.00 uur

**Activiteiten**

Er is uitleg over de restauratie door vrijwilligers van de Heemkundekring.

**Over het monument**

Het ene tuinhuis, in een neogotische bouwstijl, dateert uit 1875 en is een rijksmonument. Het andere tuinhuis, in ambachtelijke stijl, dateert van circa 1897 en is als gemeentelijk monument aangemerkt. De tuinhuisjes staan op restanten van de aarden wallen van de voormalige vestingwerken. Deze zijn in de stadsgracht geschoven. Op de brede oevers zijn in de negentiende eeuw tuinen aangelegd, waarop ook huisjes verzezen. Vrijwilligers van de Heemkundekring en tuinders hebben gewerkt aan het herstel van deze historische monumenten. De huisjes zijn in gebruik bij de tuinders van de nabijgelegen volkstuinen. Bij de huisjes is een boomgaard ingericht met oude fruitrassen.

Elleboogstraat 2, Deursen - Dennenburg

[www.ru.nl/soeterbeeck](http://www.ru.nl/soeterbeeck)

### Openingstijden

Zaterdag 10 september van 10.00 tot 16.00 uur

### Over het monument

Soeterbeeck is een voormalig klooster van de zusters Augustinessen. Tegenwoordig is het in gebruik als studie- en conferentiecentrum van de Radboud Universiteit Nijmegen. In 1732 kochten de zusters Augustinessen het kleine landgoed Den Bogaert te Deursen, bij Ravenstein. Noodgedwongen moesten zij hun klooster in Nuenen verlaten. In de loop van de eeuwen is het complex diverse malen uitgebreid en verbouwd. De oudste vleugel van het huidige complex dateert uit 1733. In 1906 is de neogotische kapel aangebouwd en in 1954 is het klooster voor de laatste maal uitgebreid. In 1997 hebben de zusters Augustinessen Soeterbeeck verlaten en het klooster met de antieke inboedel overgedragen aan de Radboud Universiteit Nijmegen.



### Rondestraat 26, Deursen

### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 9.00 tot 18.00 uur

### Over het monument

Op de Kapelhof aan de Rondestraat in Deursen staat een achthoekige bakstenen kapel. Deze kapel dateert uit 1745 en is gewijd aan twee heiligen: de HH. Rochus en Antonius Abt. Beiden zijn heiligen die tegen de pest beschermen. Priester Wilhelm Antoon van den Broeck, telg van een uit Deursen afkomstig adellijk geslacht, liet deze kapel bouwen. Hij kwam tot deze vrome daad nadat zijn zieke ouders met succes beide heiligen hadden aangeroepen. Boven de deur van de kapel staat dan ook "degenen die geslagen zullen zijn door de pest en den bijstand van Rochus zullen aanroepen zullen gezondheid verwerven". In de kapel zijn bijzondere religieuze voorwerpen te zien: een houten altaartje dat waarschijnlijk uit de achttiende eeuw dateert en een altaarstuk uit 1903. Op het schilderij is Rochus afgebeeld. Boven de heilige zweven twee engeltjes en op de achtergrond zijn de parochiekerk en de kapel te zien. In de kapel staat een groot beeld van Rochus, geschonken door een oud-inwoner van Deursen.

Voor de St. Rochuskapel, op de hoek van de Kapelhof, staat een klein Antoniuskapelletje. In de regio woedde in 1635 en 1636 de pest, die veel dodelijke slachtoffers eiste. Deze pestepidemie had zo'n grote impact op de bevolking, dat een jaar later een Antoniuskapelletje werd opgericht voor de aanbidding en verering van deze pestheilige.

**Bethlehem, Kerkplein 6, Haren**

In de voormalige kloosterboerderij van het klooster, [www.harenonstdorp.nl](http://www.harenonstdorp.nl)

**Openingstijden**

Op zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 uur tot 15.00 uur

**Activiteiten**

In het Erfgoedlokaal is de expositie 'Fragmenten van Hout' te zien.

**Over het monument**

In de prachtige ambiance van het voormalige klooster Bethlehem - van de zusters 'Penitenten van de Eenheid' te Haren - is in de aangrenzende kloosterboerderij het Erfgoedlokaal Haren gevestigd. Door de wisselende exposities die hier worden ingericht, kan de bezoeker kennis maken met de geschiedenis van het dorpje Haren en de directe omgeving. Er is ook aandacht voor de wandel- en fietsroutes in het Brabantse landschap. Een grote groep vrijwilligers en 'Vrienden van het Erfgoed Haren' zet zich hier actief in voor het behoud van het cultureel-historische erfgoed van Haren en directe omgeving. Buiten de Open Monumentendag is het Erfgoedlokaal elke eerste zondag van de maand geopend van 11.00 tot 15.00 uur.

**Over de expositie**

In de tentoonstelling 'Fragmenten van Hout' neemt Theo van Hout de bezoeker mee in zijn eigen gecreëerde 'miniaturwereld'. Hierin speelt het dagelijkse leven op de boerderij in de eerste helft van de vorige eeuw een grote rol. In deze tijd van duurzaamheid maakt Theo van allerlei soorten hout, metaal, oud speelgoed, textiel en vele andere restmaterialen de mooiste creaties. Elk fragment is met precisie gemaakt, veelal op schaal 1:20. Bij deze expositie hoort een rijk geïllustreerde rondleiding met uitleg over de getoonde fragmenten. De tentoonstelling wordt verder ondersteund met beeld en geluid, passend bij het thema.





# TOERISTISCH INFORMATIE- CENTRUM 'MEGEN OP DE KAART' (TIM)

Megen

Broeder Everardusplein 1, Megen

[www.toerismemegen.nl](http://www.toerismemegen.nl)

## Openingstijden

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

## Activiteiten

- Aanmelden voor stadswandelingen met gids door Megen (zie kader).
- Kinderpuzzeltocht en speurtochten.
- Historische wandelroute 'Megen in Beeld' en diverse wandel/fiets routes verkrijgbaar.

Het Toeristisch Informatiecentrum Megen op de kaart (TIM) is gevestigd in een mooi lokaal in Acropolis. Tijdens de Open Monumentendagen is het Toeristisch Informatiecentrum Megen het vertrekpunt van een bezoek aan Megen. Er is een fraaie maquette van het vestingstadje Megen anno 1570 aanwezig, die laat zien hoe de vestingwerken er uitzagen en dat het stratenplan nog altijd gehandhaafd is.

### Stadswandeling door Megen

Het TIM verzorgt gratis stadswandelingen door Megen op zaterdag 10 september om 14.00 uur en op zondag 11 september om 13.00 en 14.00 uur. De wandeling gaat onder andere langs de tuin van de Clarissen, het 'Heilig Bruurke' van Megen en de school en kosthuis van Heilige Titus Brandsma. Aanmelden via: stadswandeling@toerismemegen.nl of ter plekke bij het TIM, als er nog plaatsen zijn.

Broeder Everardusplein 1, Megen

[www.acropolis-megen.nl](http://www.acropolis-megen.nl)

## Openingstijden

Zaterdag 10 september en zondag  
11 september van 11.00 tot 17.00 uur

## Activiteiten

- Café In 't Vaticaan open.
- Gezellig terras op het plein met muziek en attracties.
- Expositie Heemkundekring in de Heemkamer (op de eerste verdieping).
- Expositie Kunstvoer.

## Over het monument

Deze voormalige Latijnse school / Seminarie werd in twee fasen (1884 en rond 1900) in neogotische stijl gebouwd naar ontwerp van architect E.J. Margry, ter vervanging van het oude gymnasium. In het oude deel (rechterzijde) bevond zich de kapel (nu theaterzaal) en beneden de recreatiezaal. Het gymnasium was tot 1967 in het gebouw gehuisvest. De broeders Franciscanen waren er leraar en de studenten woonden in kosthuizen bij de gewone burgerij. Titus Brandsma, die recent heilig is verklaard, zat hier op school. In het rechterdeel van de aanbouw was van 1890 tot 1942 het gemeentehuis gevestigd, nog herkenbaar aan het stadswapen boven de toegangsdeur. Vanaf 1971 is dit rijksmonument het gemeenschapshuis van Megen. Na de grondige renovatie van 2012/2013 wordt het eveneens gebruikt voor workshops, meetings, toneel, theater, feesten en trouwerijen. Ook het Toeristisch Informatiecentrum Megen en Café In 't Vaticaan zijn hier gevestigd. Bij de restauratie zijn veel oude elementen behouden of hersteld: neogotische dakkapellen, kalkstenen beeld van H. Antonius, strengpersstenen mozaïek, glas-in-loodvensters (H. Franciscus en Maria), opengewerkte dakruiter met naaldspits, sjabloonbeschilderingen op plafonds en een hardstenen plaquette met gelauwerde helm, hond en leeg wapenschild.



GEMEENSCHAPSHUIS  
ACROPOLIS

Megen

24

**Kloosterstraat 6, Megen****Openingstijden**

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

**Over het monument**

De kloosterkerk is een onderdeel van het franciscanenklooster Sint Antonius van Padua en is gebouwd in een laat-barokstijl. De bouw startte in 1670, in datzelfde jaar is de kerk in gebruik genomen.

Het barokke kloostercomplex (niet te bezoeken tijdens de Open Monumentendag) is in de zeventiende eeuw gebouwd toen de verdreven minderbroeders uit 's-Hertogenbosch onderdak vonden in het katholieke Megen. In de loop van de tijd zijn de taken van de broeders veranderd. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw werd ervoor gekozen om het klooster een plek te laten zijn waar broeders van elders zich enige tijd kunnen terugtrekken. In de jaren zeventig en negentig van de vorige eeuw zijn kerk en klooster grondig gerenoveerd. Tegenwoordig staat het huis vooral open voor mensen die een paar dagen komen meeleven met de broeders en die op zoek zijn naar meer diepgang in hun leven.

**Kloosterstraat 6, Megen**

Heilig Bruurke

**Openingstijden**

Op zaterdag 10 en zondag 11 september is de grafkapel de gehele dag geopend

**Over het monument**

De grafkapel naast de kerk stamt uit 1954 en was oorspronkelijk bedoeld om ook vrouwen, die een mannenklooster niet mochten binnengaan, de gelegenheid te geven te bidden bij het graf van het 'Heilig Bruurke'. Broeder Everardus Witte (1868 -1950), beter bekend als het Heilig Bruurke, was portier in het Franciscanenklooster van 1899 tot 1929 en verbleef in dit klooster tot aan zijn dood in 1950. Hij had een eenvoudige levenswijze en kwam vooral in zijn gebeden op voor de onderkant van de Megense gemeenschap. Na zijn dood werd hij daarvoor vereerd met een eigen kapel, waar nu nog dagelijks mensen in zijn nadenken of kraag een briefje met een wens achterlaten. De kapel ligt naast de kloosterkerk.

**Kloosterstraat 6, Megen**[www.hofvanlof.nl](http://www.hofvanlof.nl)**Openingstijden**

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

**Activiteiten**

- Er zijn vrijwilligers aanwezig die informatie kunnen geven over wat er in de tuin groeit en bloeit.
- De expositieruimte is geopend.

**Over het monument**

Het franciscanenklooster Sint-Antonius van Padua heeft een ommuurde tuin. Dit was een moestuin die groente en fruit moest leveren voor de bewoners. Omdat het aantal bewoners kleiner werd en de broeders zelf geen tuinman meer hadden, kwam een flink deel van de tuin beschikbaar voor een nieuwe bestemming: de Hof van Lof. Dit is een 'leertuin', waar velen via cursusmiddagen tot inzicht komen dat een tuin veel (onverwachte) mogelijkheden biedt. De Hof van Lof staat vol planten en bloemen die iets te maken hebben met de Bijbel, het kerkelijk jaar, de seizoenen en de gedachtenis aan bijzondere mensen, waaronder ook heiligen. Deze bijzondere tuin wordt onderhouden door een groep enthousiaste vrijwilligers. Het franciscanenklooster zelf is niet toegankelijk.

**Molenstraat 2, Megen****Openingstijden**

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

**Activiteiten**

De molenaars zijn aanwezig om toelichting te geven.

**Over het monument**

Deze ronde stellingmolen is gebouwd in 1875 nadat zijn voorganger, tegenover het toenmalige kasteel, was afgebrand. Veel onderdelen van de vorige molen zijn nog terug te vinden in de huidige molen. Hier werd niet alleen graan, maar ook eikenschors voor de Megense leerlooierijen gemalen.

Voor veel Megenaren en bezoekers van het stadje is molen Desiré niet weg te denken uit Megen. Als de molen draait is het een soort van welkomsgroet. In 2014 werd dan ook een stichting opgericht met als doel de instandhouding van deze beeldbepalende molen. Initiatiefnemer was Wim van de Camp, de toenmalige eigenaar van de molen. De molen was toen al 90 jaar in familiebezit. De molen is in 2015 grondig gerestaureerd.



Torenstraat 27, Megen

#### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

#### Activiteiten

In de gevangentoren is een kunsttentoonstelling van Kunstvoer te zien.

#### Over het monument

Deze toren herinnert aan de vesting die Megen ooit was. Nadat Megen in 1357 stadsrechten kreeg, werd de stad beveiligd door een wal. In de muren werden vier toegangspoorten gemaakt. Eén daarvan was de Gevangenpoort, deze dateert uit 1366. Hier zijn veel gevangenen opgesloten, in afwachting van hun verhoor, veroordeling en soms executie door middel van 'het Sweert' of 'het Koord'. De Gevangentoren is het enige restant van de Megense stadspoorten.



Dr. Baptiststraat 13, Megen

#### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 14.00 uur. Het huis is deels open voor bezichtiging.

#### Over het monument

De kapelaan van de rooms-katholieke St.Servatiusparochie kreeg in 1906 een vergunning voor het bouwen van deze woning en is daar in augustus 1906 ingetrokken. De kapelanie is gebouwd in neogotische stijl. In 1921 werd de kapelanie door de kerk in verband met geldgebrek verkocht aan de Rijksveldwachter Couwenbergh. Van de opbrengst is nog een deel van het dak van de St. Servatiuskerk gerenoveerd. In Megen is de familie Couwenbergh vooral bekend door zijn dochter, juffrouw Couwenbergh, de lagere schooljuffrouw waar menig Megenaar les van heeft gehad.

Het huis is aan de buitenzijde en ook binnen, op de begane grond, nog grotendeels origineel en is rijk gedecoreerd. Het huis heeft architectuurhistorisch belang vanwege de stijl, de gaafheid en materiaalgebruik. Tijdens de Open Monumentendag is de benedenverdieping te bezichtigen.

**Dokter Baptiststraat 6, Megen****Openingstijden**

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

**Over het monument**

Ruim 100 jaar geleden werd voor dit winkelpand in de Dokter Baptiststraat de bouwvergunning afgegeven aan de heer Gerrit Staassen. Deze winkel is in Megen nog steeds bekend als de 'winkel van Staassen'. Aan het uiterlijk van het pand is nauwelijks iets gewijzigd. De verbouwingen, die in de loop van een eeuw hebben plaatsgevonden, zijn steeds in het voordeel van het pand geweest. Het winkelinterieur, met zijn art-deco kastwanden, de meer dan 100 jaar oude tegelvloer en de nog originele kleuren van 1910, is nog helemaal intact. Het pand is nu een woning met een winkel. De winkel is nog steeds in gebruik. Elke zaterdag worden hier spulletjes uit grootmoeders tijd verkocht in nostalgische sfeer.



Foto: FC Jomatico

**Torestraat 6, Megen****Openingstijden**

Zaterdag 10 september van 11.00 tot 15.00 uur

**Over het monument**

Het voormalige raadhuis is gebouwd op grond van Willem Kipp, in de vorige eeuw wethouder, gedeputeerde en bierbrouwer. Hij woonde destijds in het herenhuis iets verderop. De armlastige gemeente kreeg de grond cadeau, er moest wel een boerderij voor afgebroken worden. Het pand is gebouwd naar een ontwerp van architect C. Roffelsen (1889-1958), die ook tekende voor de raadhuisen in Nistelrode, Boxtel en Uden. Net als zijn bekende tijdgenoot Kropholler (Raadhuis Waalwijk) was hij aanhanger van de Delftse school en een opdracht van de gemeente was dat het ontwerp aansloot bij de stijl van de Gevangentoren. Het in 1941 opgeleverde pand heeft tot 1994 dienst gedaan als raadhuis en is sinds 1996 in particulier bezit. Opvallende elementen zijn de trapgevels, de dakruiter, het wapen van Megen in de zijgevel, de monumentale hal met glas-in-lood en de raadzaal.

**Clarastraat 2, Megen**[www.clarissenmegen.nl](http://www.clarissenmegen.nl)**Openingstijden**

Het rooms-katholieke Clarissenklooster is niet vrij toegankelijk, omdat het in gebruik is door de zusters Clarissen. U kunt aansluiten bij de gebedsdiensten. Kijk op [www.clarissenmegen.nl](http://www.clarissenmegen.nl) voor meer informatie.

**Over het monument**

In Megen staan twee kloosters die in gebruik zijn, het patersklooster van de Franciscanen en het nonnenklooster van de zusters Clarissen. In 1717 vonden de Clarissen onderdak in Megen nadat zij uit Boxtel werden verdreven. Zij begonnen in 1721 met de bouw van het huidige klooster. Het werd gebouwd op de fundamenten en binnen de gracht van het voormalige kasteel van de graven van Megen, dat in 1581 verwoest werd. De bouw verliep in diverse fasen. Onder Napoleon werd het klooster tot staats eigendom verklaard en mochten er geen nieuwe kloosterlingen intreden. Pas in 1896 mochten de zusters hun klooster terugkopen van de staat. Zij lieten architect J.H.J. Groenendaal een ontwerp maken voor de nog onvoltooide kapel. Bij de bouw daarvan vond men de zware fundering van het middeleeuwse kasteel. Deze fundering werd gesloopt en de oude bakstenen werden verwerkt in de kapel. In 2021 zijn de Clarissen 300 jaar in Megen en bestaat de gemeenschap 550 jaar. De zusters verkopen via een webwinkel en op diverse locaties in de regio producten met ingrediënten uit eigen tuin, zoals jams en spreads van De vegetarische zuster en kruidenmelanges. Ook is er een hostiebakkerij. Hiermee werken ze voor het eigen levensonderhoud en het onderhoud van het klooster.

**Oud-burgemeesterswoning**

Doctor Baptiststraat 1, Megen

**Openingstijden**

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur is het huis deels open voor bezichtiging

**Over het monument**

Dit voornamelijk pand uit 1820 is de oud-burgemeesterswoning van Megen. Het heeft een met leien gedekt schilddak en bijzondere lijstgevels. Vanaf 1888 tot 1918 is het bewoond door Willem Remmen, burgemeester van Megen. Van 1918 tot 1946 woonde Van Vlokhoven hier, ook burgemeester van Megen. Aan de voorzijde heeft het pand een brede granieten stoep. Binnen zijn de hal met marmeren vloer, uniek beschilderde hoge plafonds met sierlijsten, plafondmedaillons en schilderijen indrukwekkend. Het pand is in de afgelopen jaren met minutieuze aandacht voor details gerestaureerd. Tijdens de Open Monumentendag is het huis deels open voor bezichtiging: de entree en voorkamers kunnen dan bekeken worden.

**Het Schouwke**

Maasdijk 29, Megen

**Openingstijden**

Het gebouw is alleen van buiten te bezichtigen

**Over het monument**

Dit fraaie historische pand aan de Maasdijk dateert van 1885. Graan- en veehandelaar A. Peters bouwt het dan als pakhuis. Op de begane grond huisvest hij vee en de bovenste twee verdiepingen doen dienst als graanopslag. In 1948 neemt de firma Coppens het pand in gebruik als steenfabriek. Er worden steentjes voor de bouw van schouwen vervaardigd. Uit die tijd dateert de naam 'Het Schouwke' voor het pand. Van 1960 tot 1981 doet Het Schouwke dienst als gemeentewerf. In 1986 wordt het door de familie Kemkens aangekocht en tot woonhuis verbouwd.

**Kapel van Onze Lieve Vrouw der Zeven Weeën**

Kapelstraat 51, Megen, [www.toerismemegen.nl](http://www.toerismemegen.nl)

**Openingstijden**

Zaterdag 11 en zondag 12 september is de kapel de gehele dag geopend

**Over het monument**

Deze rooms-katholieke kapel dateert uit 1733. De kapel staat onder aan de dijk, net buiten Megen, en is gerestaureerd in 1988. De zeven weeën, of smarten, zijn de lijdensmomenten uit het leven van Maria: de voorspelling van Simeon, de vlucht naar Egypte, het achterblijven van de twaalfjarige Jezus in de tempel, de ontmoeting met haar zoon tijdens de kruisweg, de kruisiging, de afneming van het kruis en de graflegging. Deze zeven Smarten staan afgebeeld op de zeven glas-in-lood ramen in de kapel. Binnen staat een replica van een houten Mariabeeld uit 1500. In de nis boven de ingang staat een replica van een terracotta Mariabeeldje van Walter Pompe dat oorspronkelijk is vervaardigd in 1736.

**Wegkapelletje St. Anna te Drieën**

Tegenover Kapelstraat 26, Megen

**Openingstijden**

Zaterdag 11 en zondag 12 september is de kapel de gehele dag te bezichtigen

**Over het monument**

In de Kapelstraat is tevens, ongeveer ter hoogte van de molen, het kleine kapelletje te zien van Sint Anna te Drieën. Hierin staat een houten beeldje van de heilige Anna met Maria en het kind Jezus. De kapel is rond het jaar 1750 gebouwd en in 1988 gerestaureerd. Het beeld van Sint Anna te Drieën in het kapelletje is een replica van het oorspronkelijke beeld uit de 15e eeuw. Dit originele beeld staat in het religieus museum te Uden en behoort tot de kerkschatten van de St Servatiuskerk te Megen. De kapel is vanaf de Kapelstraat nabij nr.26 te bezichtigen.

**Sint Petrus' Banden kerk**

Dorpstraat 1, Macharen

**Openingstijden**

Zondag 11 september van 13.00 uur tot 16.30 uur

**Activiteiten**

Tijdens de openstelling van de kerk wordt het monumentale Smits-orgel bespeeld.

**Over het monument**

De cultus van de Heilige St. Odrada is te Macharen geconcentreerd rond de St. Odradakapel aan de Hoefstraat en de parochiekerk van Sint Petrus' Banden, gelegen op de hoek van de Dorpstraat en de Kerkstraat. De neogotische parochiekerk van Macharen, toegewijd aan Sint Petrus' Banden, werd in 1862 gebouwd naar ontwerp van de Tilburgse architect H.J. van Tulder. De kerk staat op de plek van een middeleeuwse kerk, waarvan de vijftiende-eeuwse toren behouden bleef. De toren werd in 1882 met een segment en een nieuwe spits verhoogd. In deze zaalkerk bevinden zich onder andere een hoogaltaar uit 1862, een monumentaal Smits-orgel uit dezelfde periode en een borstbeeld van de Heilige Odrada.

**De St. Odradakapel**

Aan het einde van de Hoefstraat, Macharen

De St. Odradakapel staat aan het einde van de (doodlopende) Hoefstraat op een verhoging aan de rechterkant. Deze kapel dateert uit 1850 en is gebouwd voor de Heilige Odrada, beschermheilige tegen veepest. Zij leefde waarschijnlijk in de achtste eeuw. De kleine kapel heeft het uiterlijk van een weggapelletje; het is een bakstenen gebouwtje met zadeldak en staat op een heuveltje, beplant met geleide lindebomen. In de kapel is een nis waarin een gipsen beeldje van de Heilige Odrada met knielend paard staat. Dit is een verwijzing naar het verhaal dat zij een wild paard temde door het een kruis te laten zien. De kapel is de hele dag te bekijken.



Sluisstraat 1, tegenover de Maximasluizen, Lithoijen

#### Openingstijden

Gehele dag geopend

#### Over het monument

Op deze plek, vlakbij de Maas en de sluis, bevond zich ooit de oudste kern van Lithoijen. In het jaar 968 komt het dorp voor het eerst voor in archiefstukken. In dat jaar schenkt koningin Gerberga Litta Minor (=Lithoijen) aan de abdijs van Reims. Tot 1843 stond hier aan de dijk het oude kerkje van het dorp. Het was oorspronkelijk gebouwd met tufsteen in Romaanse stijl, maar later zijn er waarschijnlijk gotische elementen aan toegevoegd. De patroonheilige was de heilige Remigius.

In 1843 is het kerkje gesloopt. Het inmiddels verderop gelegen Lithoijen groeide door en het Groenewoud, zoals het terrein lokaal bekend stond, raakte verlaten en begroeid met notenbomen. Rondom het kerkje lag een begraafplaats. Deze is nog lang in gebruik gebleven; officieel tot 1990. In de volksmond kreeg het de naam 'drenkelingenkerkhof'.

In 2013 is op dit terrein archeologisch onderzoek gedaan. Toen zijn de muurresten van het kerkje en de muur rondom de begraafplaats teruggevonden. Deze zijn in 2016 weer zichtbaar gemaakt en er is een informatiebord geplaatst.



#### Prelaat van den Bergplein 2-4, Lithoijen

[www.hetraadhuislithoijen.nl](http://www.hetraadhuislithoijen.nl)

#### Openingstijden

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

#### Activiteiten

Hier kunt u de nieuwe Lithoijense Wandelkaart kopen om zo een prachtige wandeling te maken langs de Lithoijense monumenten. U komt dan ook langs het monument van kerkje in de Notenboomgaard.

#### Over het monument

Dit kenmerkende gebouw is rond 1906 ontworpen door Egidius L. Janssen uit Neerloon. Voor de bouw van het gemeentehuis was fl. 3500,- (bijna € 1600,-) gereserveerd. Maar dat bleek niet genoeg. Op dat moment stond de Boerenleenbank nog in de kinderschoenen. De bank vond de gemeente Lithoijen niet kredietwaardig genoeg en weigerde een financiering. De toenmalige gemeentesecretaris Van de Schans heeft daarom zelf maar geld geleend om te zorgen dat er toch een gemeentehuis gebouwd kon worden. Nadat de gemeente Lithoijen opging in de gemeente Lith, kwam het raadhuis in particuliere handen en werd het door verschillende gezinnen en bedrijven bewoond. In 2000 is het pand volledig gerestaureerd. Tegenwoordig is het een trouwlocatie en een restaurant waar bezoekers terecht kunnen voor lunch, taart, high tea of diner.



**Marktplein 24, Lith.**

Voormalig Gemeentehuis van de gemeente Lith, nu Cultureel Centrum de Snoeck.  
Facebook: Openmonumentendag Heemkundekring Maasdorpen

**Openingstijden**

Zaterdag 10 en zondag 11 september van 11.00 tot 17.00 uur

**Activiteiten**

- Start- en eindpunt van de wandeling langs de Lithse Monumenten.
- Stands met info over de geopende monumenten en activiteiten.
- Foto-expositie van bruidfoto's inwoners oud gemeente Lith.
- Film / uitleg over de krachtcentrale Lith, gelegen bij de Lithse stuw.
- Openstelling van het archief van de Heemkunde Kring.



Cultureel centrum De Snoeck is in Lith tijdens de Open Monumentendag het startpunt van rondwandelingen met gids langs de Lithse monumenten. Ook zijn hier diverse activiteiten en er is een expositie te zien van foto's van bruidsparen vanaf 1900 uit de Maasdorpen van de voormalige gemeente Lith. Deze expositie is samengesteld door Heemkundekring Lith e.o.

**Wandeling door Lith**

Op beide dagen zijn er gratis wandelingen met een gids door Lith. Start is bij de Snoeck. De wandeling gaat via de Molenstraat naar de Lithse Molen. Daarna gaan we naar museumboot het Visje. Via vele Lithse paden lopen we vervolgens naar de Lithse kerk en beëindigen de route weer in de Snoeck, waar de koffie klaar staat.

**Molenstraat 44, Lith****Openingstijden**

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

**Activiteiten**

- De molen draait en de molenaar kan toelichting geven.
- Er worden pannenkoeken gebakken van in het molen gemalen meel.

**Over het monument**

Molen Zeldenrust dateert uit 1800 en is gebouwd op oude fundamenten van een molen die daar waarschijnlijk al vanaf 1677 stond. Het is een ronde stenen beltmolen of bergmolen. Dit is een windmolen die op een heuvel staat. Zeldenrust is een korenmolen, die lang dienst heeft gedaan voor bakkers en boeren in de omgeving. In de twintigste eeuw was de molen in handen van het molenaarsgeslacht Van Eerd. Doordat er in de jaren zeventig geen opvolging was bij de laatste molenaar in de familie, werd de molen aan de toenmalige gemeente Lith overgedragen.

**Ligplaats tegenover Molen Zeldenrust aan de Maas**

www.museumbootdeschokker.nl, Facebook: Openmonumentendag Schokker 't Visje

**Openingstijden**

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

**Activiteiten**

Aan boord van deze boot kunnen bezoekers luisteren naar de verhalen van de bemanning over de geschiedenis van de Maas, over het dorp Lith en in het bijzonder over de riviervisserij. Ook zijn er demonstraties van oude ambachten.

**Over het monument**

Een schokker is een oude, oer-Hollandse schuit waarmee al voor het jaar 1800 op de Zuiderzee werd gevisd. Oude schokkers die niet meer geschikt waren voor de zeevisserij werden verkocht aan riviervissers; ze werden bijvoorbeeld op de Maas gebruikt om te vissen op paling. Het palingvissen was nachtwerk; overdag werden de netten gerepareerd, vis verwerkt en onderhoud gepleegd aan de boot.

In 2014 heeft Joop van de Zanden zijn droom gerealiseerd en een oude schokker opgekocht. Met steun van diverse subsidies heeft hij samen met vele vrijwilligers deze boot volledig gerestaureerd en weer vaargeschikt gemaakt. De schokker werd 't Visje' gedoopt, naar de bijnaam van Joops vader, een echte visserszoon. In de schokker maakt de stichting Schokkermuseum Lith het oude vissersleven zichtbaar. Rondkijken in en op de schokker is de moeite waard, maar hij komt het beste tot zijn recht al varende over de Maas. In principe vaart de boot in het zomerseizoen elke zondagmorgen uit voor maximaal 12 personen (niet tijdens de Open Monumentendag).

**Diverse locaties, zoals het Engwijkpad en het Brouwerspad, Lith**

Facebook: Openmonumentendag Lithse Paden

**Openingstijden**

Gehele dag geopend.

**Activiteiten**

Door de rondleiding vanaf De Snoeck komt u met de gids langs de paden en de monumenten en activiteiten in Lith. Wilt u zelf de dorpspaden verkennen? Dat kan ook! In de Snoeck ligt een kaart met een rondwandeling over de paden voor u klaar.

**Over het monument**

De Maasdorpen Lith, Lithoijen en Maren-Kessel hebben een rijk verleden: een bijzondere archeologische rijkdom, nog vrijwel onontgonnen middeleeuwse historische bronnen en bijzondere dorpsstructuren en karakteristieke bebouwing. Zo komen er in deze dorpen historische karakteristieke paden voor, die vaak nog stammen uit de middeleeuwen. Deze paden zijn uniek voor het Maasgebied en voor zover bekend zelfs voor geheel Nederland. Bij deze paden liggen onder andere de voorkanten van boerderijen aan een (verhard) woonpad, dat vaak iets hoger ligt dan het omliggende terrein. Als u bijvoorbeeld over het Engwijkpad of het Brouwerspad loopt, is dit goed te zien. Deze paden zijn de afgelopen jaren verbeterd en hersteld door de gemeente Oss, die het Padenplan uit 1999 van Jos CuijpersLandschapsarchitectuur van de oud-gemeente Lith heeft geactualiseerd. Dit plan, waarin maar liefst 35 aanbevelingen worden gedaan om de bijzondere cultuurhistorische waarden van deze paden in Lith en omgeving te verbeteren, te behouden of te herstellen, wordt in fases uitgevoerd.

Antoon Coolenplein 5, Lith

### Openingstijden

Zaterdag 10 september van 11.00 tot 16.00 uur en zondag 11 september van 12.00 tot 16.00 uur

### Activiteiten

- In kleine groepjes kan de Lithse kerktoeren worden beklommen om het dorp aan de rivier en de Maas van bovenaf te bewonderen.
- Het befaamde kwartet van de inmiddels 100 jaar oude fanfare Sint Lambertus zal in de concerten geven.
- Op zondagmiddag geeft om 16.00 uur de organist Ad van Sleuwen uit Bergeijk een gratis concert op het welbekende uit 1870 daterende Loret kerkorgel.
- In groepen wordt er een rondleiding gegeven door de kerk.

### Over het monument

De neogotische kerk uit 1900, het Heilig Hartbeeld uit 1927 en de pastorie uit 1845 vormen het religieuze centrum van Lith. Achter de kerk ligt het kerkhof en van 1878 tot 1968 lag hier het Getrudisgesticht van de zusters Franciscanessen S.F.I.C. van Veghel. Architect van de Sint-Lambertuskerk is C. Franssen, die in verschillende plaatsen in de gemeente aan kerkgebouwen heeft gewerkt. In de kerk zijn onder andere van belang de gebrandschilderde glas-in-loodramen, de kruisweg en het altaar. In 2009 werd een omvangrijke restauratie van kerk en toren afgerond.



### Jubileum Maren Kessel 1025 jaar

In 2022 viert Maren Kessel het 1025-jarig jubileum. De Heemkundekring Lith e.o. heeft in samenwerking met diverse betrokkenen drie mooie wandelroutes gemaakt. Door Maren, Kessel en 't Wild. Deze zijn te koop bij Bakkerij van Mook in Maren-Kessel, de Wildse Hut en bij het TIL in de Snoeck in Lith. Daarmee kunnen over de dijken, paden en smalle straten prachtige wandelingen gemaakt worden. De wandelingen gaan ook langs diverse monumenten. En in de wandeling van Kessel wordt de wandelaar zelfs langs plekken geleid waar een Romeinse tempel en een kasteel stond. Op zondag 11 september zijn deze drie wandelingen met gids te volgen.

### Kerkpad 3, Maren-Kessel

#### Openingstijden

Zaterdag 10 september van 13.00 tot 16.00 uur en zondag 11 september van 11.00 tot 16.00 uur

#### Activiteiten

- Een deel van de woning, de tuin en het terrein van de voormalige kerk met het kerkhof is te bezichtigen onder deskundige begeleiding. Er is elk heel uur een rondleiding. Aanmelden hiervoor is verplicht bij Simon Dermijn: [sdermijn@xs4all.nl](mailto:sdermijn@xs4all.nl) / 06-10945420.
- Er is een foto-expositie in de tuin.



### Over het monument

De voormalige pastorie aan Kerkpad 3 is een rijksmonument. Het is gebouwd in 1873 in neogotische stijl. Het was de dienstwoning van de eraast gelegen katholieke kerk. In 1944 werd deze kerk door de Duitse bezetter opgeblazen. De fundamenten zijn nog deels zichtbaar. In 1955 kwam de pastorie in particulier bezit en is nu in gebruik als woning. Het gebouw is omgeven door een grote boomgaard en mooie siertuin. Grenzend aan de tuin ligt de oude kerkelijke begraafplaats en staat een kleine, in 1955 gebouwde, Mariakapel.

## Marese Dijk 22a, Maren

### Openingstijden

Alleen van buitenaf te bekijken

### Activiteit

- Voor het 1025-jarig jubileum van Maren Kessel zijn 3 wandelroutes gemaakt. Deze zijn te koop bij Bakkerij van Mook in Maren-Kessel, de Wildse Hut en het TIL in de Snoeck in Lith. Deze wandeling van Maren voert over de dijken, paden en smalle straten en langs diverse monumenten. Met deze wandeling komt u ook langs het oude gemeentehuis.
- Op 11 september is deze wandeling met een gids te lopen. De wandelingen door Maren en Kessel starten om 11.00 uur op het Kerkplein in Maren.

### Over het monument

Het gemeentehuis staat er nog, maar de gemeente Alem bestaat al een tijd niet meer. Bij de gemeentelijke indeling tijdens de Franse bezetting van 1794-1814 werden de dorpen Alem, Maren en Kessel drie onafhankelijke gemeenten. Al in 1819 besloten de drie dorpen te fuseren en op 1 januari 1821 werd de gemeente Alem, Maren en Kessel opgericht, kortweg Alem c.a. De Latijnse afkorting betekent cum annexis (wat erbij hoort). De buurtschappen 't Wild en Gewande maakten ook deel uit van deze gemeente. Maar Gewande werd onderdeel van de gemeente 's-Hertogenbosch en Alem kwam door de Maaskanalisaatie op de andere oever te liggen en werd uiteindelijk onderdeel van Gelderland. Maren, Kessel en 't Wild werden onderdeel van de gemeente Lith, die op zijn beurt in 2011 bij de gemeente Oss werd gevoegd.



## Leeuwkesgraaf 16, 't Wild

### Openingstijden

Alleen van buitenaf te bekijken

### Activiteit

- Voor het 1025-jarig jubileum van Maren-Kessel zijn 3 wandelroutes gemaakt. Deze zijn te koop bij Bakkerij van Mook in Maren-Kessel, de nieuwe Wildse Hut en het TIL in de Snoeck in Lith. Deze wandeling van 't Wild komt ook langs de oude Wildse hut.
- Op 11 september is deze wandeling met een gids te lopen. Start om 11.00 uur bij de nieuwe Wildse Hut, Leeuwkesgraaf 6.

### Over het monument

Vroeger werd de polder tussen Maren-Kessel en de Hertogswetering vrijwel alleen gebruikt als hooiland. Als de boeren moesten werken op het land, moesten ze dus eerst een paar kilometer lopen. Bovendien gebeurde het werken in het hooi juist op warme dagen. Dan lustten ze af en toe wel een slokje. Maar door de regelmatige overstromingen was het niet mogelijk er een café te bouwen. Daar had men iets op gevonden: in de zomermaanden werden er houten hutten gebouwd die dienst deden als café voor boeren, reizigers, vissers, jagers en andere passanten. De hutten waren demontabel en werden in het najaar afgebroken om in het voorjaar weer opgebouwd te worden. Zo was er de Oijense Hut, Lithoijense Hut, de Lithse Hut, de Kesselse Hut en de Wildse Hut. Toen de Beerse Overlaat gesloten was, hoefde men niet meer bang te zijn voor overstromingen en werden enkele hutten omgezet in 'vaste' cafés. De Oude Wildse Hut is z'n overblijfsel van een lange geschiedenis.



**Kerkstraat 14, Geffen**  
[www.parochiegeffen.nl](http://www.parochiegeffen.nl)

### Openingstijden

Zaterdag 10 september van 10.00 tot 16.00 uur.  
 Op zondag 11 september is buiten de diensten alleen de kerk te bezichtigen, niet het museum en de toren.

### Over het monument

In 1423 werd in het Bossche kapittel aansporing gegeven om een nieuwe grote kerk in Geffen te bouwen. Rond 1450 waren de toren en kerk klaar. Het oude bestaande kerkje werd toen gebruikt als sacristie. In 1893 heeft er een verbouwing en vergroting plaatsgevonden door architect Franssen uit Roermond, die ook in andere plaatsen in deze regio werkte. Het oude kerkje werd afgebroken en er kwam een transept en nieuw priesterkoor, even hoog als het middenschip. De kerk werd een kruisbasiliek. Het interieur werd rijkelijk versierd met beschilderingen en kreeg nieuwe altaren. In de jaren zestig werden helaas de zijaltaren verwijderd, net als ook alle banken en de preekstoel. Gelukkig bleef de sierlijke beschilderingen en het hoofdaltaar behouden. Maar in de jaren zeventig keerden de banken weer terug in de kerk, net als een preekstoel. Deze meubels, uit kerken in 's-Hertogenbosch en Tilburg, vervingen de door veel parochianen verfoeide losse stoelen. In de kerktoren is een klein kerkmuseum ingericht: de Peperbus. Hierin zijn allerlei oude kerkelijke gebruiksvoorwerpen te zien, zoals kelken, cibories, monstransen, relikwiehouders en gewaden.



**Toegangsweg tegenover Elzendreef 5a, Geffen**  
[www.zeldenrustgeffen.nl](http://www.zeldenrustgeffen.nl)

### Openingstijden

Zaterdag 10 september van 9.30 uur tot 14.00 uur

### Over het monument

Molen Zeldenrust is een open standaard- of standaardmolen, bestemd voor het malen van graan. De molen is vaak verhuisd en heeft een bewogen historie. Hij werd in 1425 voor de eerste keer in officiële stukken genoemd. In die tijd stond de molen op de plek waar nu de straat Den Ham is. De molen heeft op verschillende plaatsen in Geffen gestaan. In 1982 kwam Zeldenrust, na een complete restauratie, terecht op haar huidige standplaats: een prachtige nieuwe plek met voldoende windvang aan de rand van het dorp. In de molen zijn nog balken zichtbaar met inscripties uit het verleden, de oudste uit 1621. Na ingrijpende reparaties in 1991 (vervanging van de standaard) en 1998 (een nieuwe bovenas) kwam in 2007 een grote klap: Bij een hevige noordwestenstorm waaide de complete kast van de standaard af. Gelukkig werd de molen herbouwd en kon hij in het najaar van 2008 feestelijk worden heropend.

De molen is elke week op zaterdag van 9.30 uur tot 12.00 uur open en in gebruik door de vrijwillige molenaars. Op andere tijden is bezoek (op afspraak) vaak ook mogelijk.

Groenstraat 20

### Openingstijden

Zaterdag 10 september en zondag 11 september van 11.00 uur tot 14.00 uur

### Over het monument

De Vlijt is een gesloten standaard- of standaardmolen. Hij is in 1681 gebouwd in Boxtel en in 1875 verplaatst naar Geffen. In 1899 is hij verkocht aan de familie De Kinderen en vele jaren voor productie gebruikt. In 1973 kocht de gemeente Geffen de in verval geraakte molen. Hij werd afgebroken, gerestaureerd en opnieuw opgebouwd op de plaats waar hij nu staat.

De molen heeft een grote landschappelijke waarde, doordat hij vrij in het veld staat en van veraf goed zichtbaar is. Hierdoor vangt hij ook veel wind. Tegelijk is de molen beeldbepalend voor het dorp. Hij is nu nog regelmatig in gebruik.

De molen is elke week open en is dan in gebruik op zondag van 10.00 uur tot 12.00 uur en op woensdag van 13.00 uur tot 16.00 uur.



### Kraaijewe, Geffen

### Openingstijden

De begraafplaats is niet toegankelijk, maar kan via het grindpad aan de oostzijde bezichtigd worden.

### Over het monument

Voor zover bekend, was eind zeventiende eeuw het 'Smouse Kerkhof' in Geffen de enige Joodse begraafplaats in Noord-Brabant. Oorspronkelijk had de heerlijkheid Geffen de grond van deze 'Eeuwige Ruststede' blijikbaar aan één Joodse familie beschikbaar gesteld, maar door van de komst van steeds meer Joden naar Brabant kreeg deze plek al snel de functie van streekkerkhof. De oudste nog aanwezige grafzerk dateert uit 1760. Mogelijk zijn er oudere grafstenen en graven in de loop der eeuwen in de grond verzonken. Hiernaar is enkele jaren geleden archeologisch onderzoek gedaan op initiatief van heemkundewerkgroep Vladerack. Nu staan er nog 86 grafstenen, waaronder enkele van de bekende families Van den Bergh, Van der Wielen, Zwanenberg en Hartog. Deze stenen zijn goed zichtbaar vanaf het grindpad aan de oostzijde.

# HERBESTEMMEN

Op weg naar Oss 2.0

In Oss staan heel wat mooie, oude gebouwen die in het verleden een andere functie hadden. Ze weerspiegelen de industriële en religieuze geschiedenis van de stad en laten zien waar we vandaan komen. Dat is de basis voor het antwoord op de vraag: waar willen we naartoe met onze stad? Daarom verdienen deze panden meer aandacht.

Een speciale werkgroep houdt zich in 2022 dan ook volop bezig met het thema herbestemming en wil verhalen vertellen over de geschiedenis van gebouwen en terreinen, de vroegere en huidige gebruikers en wat er komt kijken bij het herbestemmen van historische gebouwen. Door kennis te delen, kunnen we panden slimmer herbestemmen, met respect voor het verleden. Zodat er straks er nog meer Osse panden zijn waar we trots op kunnen zijn.

## Activiteiten vanaf 9 september

- Digitale route met QR-tegels langs 20 herbestemde gebouwen
- Boek over herbestemde gebouwen in Oss, te koop bij Derijks, het Stadsarchief, Museum Jan Cunen en TIO
- Symposium op 9 september in de Groene Engel
- Tentoonstellingszuiltjes op diverse locaties in de stad
- Wedstrijd 'Best bestemde gebouw' met Brabants Dagblad
- Cursussen in het najaar 2022 bij de Volksuniversiteit Oss

Kijk voor meer informatie op de site: [herbestemmen-oss.nl](http://herbestemmen-oss.nl)



## OSS SCHAKELT DOOR

Oud gedaan is jong geleerd

Bij het thema duurzaamheid denk je waarschijnlijk niet meteen aan monumenten. Oude gebouwen die tochten, zal misschien eerder in je op komen. Toch kunnen we veel leren van monumenten. Herbestemmen bijvoorbeeld; een monument heeft vaak al veel verschillende rollen gehad door de tijd. Een klooster is nu een winkel, in een oud fabrieksgebouw zit een restaurant en in een villa zit een museum. Dat is heel duurzaam.

En wat dacht je van de manieren van energiegebruik? Waar we nu grote ramen in onze doorzonwoningen hebben, hebben monumenten soms juist kleine ramen. Energiebesparend. Waar we nu koelkasten hebben, gebruikten monumenten hun koele kelder om voedsel te bewaren. Energiebesparend. Maar wil je, als monument, met de huidige gemakken en eisen meegaan, kan het soms moeilijk worden. Er was eerst geen gasaansluiting, en nu moeten we er weer vanaf? Dak op het zuiden; mag ik zonnepanelen plaatsen? Een monument is van een eigenaar, maar erfgoed is van de gemeenschap. Dus er zijn gewoon meer regels. Maar als een monument het kan... kun jij het ook! Tijdens Open Monumentendag leren we over en van monumenten. Daarom past het thema duurzaamheid er juist zo goed bij! Want oud gedaan is natuurlijk jong geleerd. Laat je inspireren door de monumenten.

### Meer energie besparen als gezin?

Gemeente Oss zoekt gezinnen voor Junior Energiecoach. Door mee te doen aan leerzame challenges, puzzels, experimenten en winacties, leert jouw gezin hoe je energie bespaart. Junior Energiecoach is voor gezinnen met kinderen van 7 tot 12 jaar. In slechts 15 tot 30 minuten per week worden kinderen, in vijf weken, echte Junior Energiecoaches, net als Varkentje Rund. Ga snel naar [www.osschakeltdoor.nl/junior](http://www.osschakeltdoor.nl/junior) en meld je aan.

# NIEUW: GEOCACHING ADVENTURE LAB

Om iets extra's te bieden en meer mensen te betrekken bij de Open Monumentendag heeft het Stadsarchief Oss in 2021 'geocaching' als een nieuw onderdeel aan deze dagen toegevoegd. Aangezien dit heel populair was, breiden we het dit jaar uit met een geocaching Adventure Lab! Het thema is: herbestemming.

## Wat is het verschil tussen Adventure Lab en Geocaching?

Begin 2019 zijn Adventure Labs gecreëerd. In tegenstelling tot de traditionele geocaching, is de Adventure Lab cache virtueel. Zo'n cache bestaat uit vijf punten op de kaart. Bij elk punt hoort een vraag, die je alleen ziet als je voldoende dichtbij bent en die bijna altijd gaat over iets wat je daar kunt zien. Heb je de vraag goed, dan kun je door naar het volgende punt op de kaart. Voor de kenners: goed om weten is dat in je Geocaching statistieken er voor elke opgeloste vraag één cache wordt bijgeteld.

Kort voor de Open Monumentendag komt de Adventure Lab van Stadsarchief Oss uit, genaamd 'Open Monumentendag 2022'. Je gaat naar vijf herbestemde monumenten in de gemeente Oss, die allemaal in de loop van de tijd een andere functie hebben gekregen. Bij elk monument moet er een vraag worden beantwoord. Als je alle antwoorden hebt gevonden en de formule weet te kraken, dan kun je met het gevonden historische jaartal naar het Stadsarchief komen en dan word je beloond met een woodie én een boekje! Kom wel tijdens onze openingstijden: dinsdag, woensdag en donderdag tussen 10.00 en 17.00 uur. Je vindt onze balie in de Bibliotheek Oss, Raadhuislaan 10 in Oss, op de begane grond.

Om dit spel te kunnen spelen heb je twee dingen nodig: een (gratis) account van geocaching en de speciaal ontwikkelde app. Download de Geocaching Adventure Lab app via Google Play (Android) of de Appstore (Apple).

PS Het Stadsarchief heeft ook nog twee andere historische geocache-routes gemaakt. Over de Tweede Wereldoorlog in de gemeente Oss en langs kerken in de stad Oss.



# COLOFON

stadsarchief oss



adres Raadhuislaan 10 - 5341 GM Oss  
t 0412 842 010 i www.stadsarchiefoss.nl  
e informatie@stadsarchiefoss.nl - entree gratis

Vormgeving: afdeling Vormgeving en Publicatie,  
gemeente Oss  
Druk: Putters print en design  
Oplage: 3.500 stuks

Augustus 2022

De Open Monumentendag wordt gecoördineerd door het Stadsarchief Oss in opdracht van de gemeente Oss en wordt mede mogelijk gemaakt door vele betrokken erfgoedorganisaties, vrijwilligers en monumenteneigenaren die de monumenten openstellen en de activiteiten organiseren.

Het Stadsarchief is een onderdeel van de Bibliotheek Oss.

Kijk voor actuele wijzigingen op [www.trefhetinoss.nl/open-monumentendag-oss](http://www.trefhetinoss.nl/open-monumentendag-oss);  
[www.stadsarchiefoss.nl](http://www.stadsarchiefoss.nl) of op de Facebookpagina van Stadsarchief Oss.





